

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Articulus I. Quid, quotuplex sit, & quale peccatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

peccato, adeoque videris desiderare peccatum ipsum; Si tamen crederes proximum ex ignorantia inculpabili excusari à peccato, putat *Lug:* te in his casibus non teneri corripere, quia non est in periculo peccandi, & aliunde non videris teneri cum tanto damno tuo impedire violationem illam materiale[m] Justitiæ, ad quam, ut supponitur, tu nullo modo prorsus concurris. De excusatione propter damnum, videri potest etiam *Dicast. de Cens. d. 3. n. 790 & seqq:* item *Tamb. l. 5. c. 1. §. 3.*

DUBIUM V.

De Scandalo.

ARTICULUS I.

Quid, quotuplex sit & quale peccatum.

Resp. I. Scandalum, dicitur peccatum occa-²²¹
sionatum, & est duplex: Activum & Passi-²²
vum. Activum est, dictum vel factum (quo no-²²
mine etiam ommissio intelligitur) minus rectum,²²
præbens alteri occasionem ruinæ spiritualis. Ex²²
S. Th. 2. 2. q. 43. art. 1. Sanch. Azor. Lay. l. 2. t. 3. 22
*c. 13. Bon. to. 2. d. 2. q. 4. p. 2. Dixi, minus rectum,*²²
hoc est, quod vel in se malum sit, ut si loquaris²²
turpia coram adolescente, vel mali speciem ha-²²
beat, ut si justa de causa coram aliis eam igno-²²
rantibus, comedas carnes die vetito. ²²

Scandalum Activum aliud est per se tale, aliud per accidens. Per se dicitur, quando directè intenditur alterius ruina; id est, si ideo aliquid fiat, ut aliquis ad peccatum inducatur: v. g. si adulter alienam sollicitet ad adulterium. Per accidens dicitur, quando indirectè, & interpretativè tantùm causatur alterius peccatum; ut si quid facias, quod tibi in mentem venit, aptum natum esse inducere alterum hìc & nunc ad peccatum, & nihilominus facis, ut si coram pusillis pecces, vel die vetito carnes comedas, non dicendo, quòd habeas veniam. Item, si Clericus domi suæ alat mulierem populo suspectam, esto absit omne peccatum, & peccandi periculum. *Vid. Sa. V. Clericus. Laym. Bonac. loc. cit.*

Scandalum Passivum, est ipsa ruina, sive peccatum, in quod labitur proximus ex occasione alterius dicti vel facti. Quod dividitur in Datum seu pusillorum, quod oritur ex activo: & in Acceptum, quod non oritur ex activo, sed ex ipsius sumentis malitia, quale erat odium & invidia Phariseorum in Christum, occasione ejus dictorum vel factorum: unde hoc dicitur Pharisæicum. *Ex his patet,*

I. Ad scandalum activum non requiri, ut de facto passivum ex eo sequatur, sed satis esse, quòd data sit occasio, ex qua naturâ suâ sequi possit, ut si quem inducere velis ad peccatum, qui tamen non consentiat, sicut etiam contrà, Passivum potest dari sine activo. *Laym. ibidem.*

II. Scandalum passivum non esse speciale peccatum, neque addere circumstantiam aggravatam.

gravantem, v. g. qui viso alterius furto etiam furatur, non ideo peccat gravius. *Laym. Ibid.*

III. Non semper esse scandalum, si pecces coram aliis, sed tantum, quando attentis omnibus circumstantiis, tam personæ agentis, quam coram quibus fit actus, potest probabiliter timeri, ne per hunc actum trahantur ad peccatum, qui alias peccaturi non essent. *Sanch. Lay. ibid.*

IV. Omne scandalum activum directè intendens ruinam proximi, esse speciale peccatum contra Charitatem, ut habet communis sententia. An verò idem sit, quando intenditur indirectè, controvertunt Scholastici, & parum refert ad praxin. *Sanch. l. 1. mor. c. 6. n. 9. Azor 1. p. l. 4. c. 7. Bonac. l. c. Unde resolves hos Casus:*

I. Mortaliter peccat, qui alteri dat occasionem ruinæ mortalis, nisi indeliberatio excuset, & sic opus indifferens vel veniale, sæpe transit in mortale ratione scandali, v. g. si jocosum verbum proferat Religiosus coram foeminis, vel iis, qui inde occasionem peccati mortalis sumere possunt.

II. Venialiter peccat ratione scandali, qui alteri dat occasionem ruinæ venialis tantum. Quod verum est, etsi directè illam intendat, & quidem per actum mortalem: *Sanch. nu. 11. ex communi contra Suar.* Ratio autem est, quia ruina est parva. Et patet à simili, ut si quis per fornicationem intendat furari rem minimam, furum tantum erit veniale.

III. Scandalizans committit præter peccatum scandali, etiam peccatum ejus speciei, ad quod alterum inducit; ideoque confiteri debet specie-

»ciem peccati mortalis, per quod, & ad quod
 »induxit, cum numero inductorum, vel qui pro-
 »babiliter induci potuerunt. *Sanch. Azor, Lay.*
 »*Bon. l. c. Lugo de pœn. d. 16. f. 4. Dicaſ. de Sacr.*
 »*to. 2. t. 4. art. 114.* Excipit tamen Lugo l. c. si præ-
 »ter intentionem scandalum dederit. *Tamb. de*
 »*exped. conf. l. 2. c. 1. §. 1.* ait, quoad inductos
 »sufficere, si dicas, fui multis occasio pec-
 »candi meo exemplo. v. *infra l. 3. t. 6. c. 1.*
 »*d. 2.*

» IV. Etsi is qui scandalizavit alios, teneatur
 »illis rursus dare bonum exemplum, ut inquit
 »*Sa.*: si quis tamen nudo exemplo suo alios ad
 »furtum induxit, neque alio peculiari modo, v.
 »g. exhortatione, consilio, mandato est coope-
 »ratus, non tenetur ad restitutionem, quia talis
 »inductio est tantum contra charitatem, non ju-
 »stitiam. Idem docet esse *Lessius*, si cum Cajo v. g.
 »potites eâ intentione, ut ipse consumptis pecu-
 »niis furetur, v. *Less. l. 2. c. 9. d. 16. n. 113.*

» V. Non censetur dare scandalum, qui licet
 »publicè peccet, facit id tamen coram iis, qui vel
 »sunt ita viles, vel infames aut improbi, ut nemo
 »moveatur ad peccatum; vel qui sunt ita probi,
 »v. g. si quis fornicetur coram aliis, qui parati sunt
 »idem facere, nec ejus exemplo moventur, vel
 »si coram mansuetis quis contendat, rixetur, vel
 »alium cædat. *Sanch. n. 7.*

» VI. Non ideo factum aliquod est scandalum,
 »quia alius incipit de tali homine malè suspicari
 »aut sentire, quia hic non peccat, si ob suffi-
 »cientia indicia suspicetur: Secus tamen est, si in-
 »cipiat malè sentire de fide Catholica, Clero,
 »Ordine Religioso, vel minùs ad pietatem affici.

Unde

Unde
sunt i
tion

Q
pecca
res su
Stat.
catu
tum
Layn
Quin
min
nica
cificio
rum
dere
vel
qua
à tot
detu
virt
tum
ri,
cùn
virt
pec
pec
ergo
l. 7.
res
n. 1
nus

Unde patet facilius dari scandalum ab iis, qui sunt in magna auctoritate, vel pietatis existimatione, quam ab aliis. *Con. di. 32. num. 33.*

A D D E N D A.

Q. 61. An sit peccatum scandali suadere minus peccatum illi, qui facturus est alioquin majus: R: Plures sunt sententiae: Valent. & Sa apud Mendo in Stat. d. 1. q. 18. videntur absolute dicere esse peccatum scandali, quia minus peccatum est peccatum, ergo illud suadere est intrinsece malum. Laym: Dicast: Arr: Mendo aliique cum Gobat in Quin. t. 5. c. 13. n. 24. distinguunt, & dicunt licere, si minus peccatum includatur in majori, sicuti fornicatio includitur in adulterio, vulneratio in occisione, furtum centenorum in furto millenorum: & in ejusmodi casibus dicunt licitum suadere minus, quia non suadetur, ut fiat peccatum vel pars peccati, sed tantum suadetur, ut aliqua pars peccati omittatur, si homo non possit a toto abduci. Econtra si illud minus, quod suadetur, sit plane diversum, nec formaliter nec virtualiter inclusum in majore, dicunt esse illicitum: sic si homini volenti occidere suadeas furari, non suades, ut omittat partem sui peccati, cum furtum non includatur nec formaliter nec virtualiter in homicidio; neque etiam facis, ut peccatum homicidii fiat minus, sed ut ex toto fiat peccatum aliud plane diversum, nempe furtum, ergo reipsa es auctor hujus furti. Sanch. de Matr. l. 7. d. 11. n. 15. citans alios gravissimos Auctores, Steph: t. 3. d. 3. n. 79. Carden. in 2. crisi d. 23. n. 148. absolute dicunt licitum esse suadere minus, quamvis sit diversum; pro qua sententia alios

alios

alios plures citant *Mend.* q. 18. *Castrop.* t. 6. d. 6. p. 6. *Gob.* n. 25., vocans practicè probabilem, *Dian.* p. 5. t. 7. R. 18. vocans etiam probabilem; & rationes sunt, imprimis quia minus peccatum censetur includi in majori, licet sit diversæ rationis, quia majus habet malitiam minoris, & aliquid ampliùs: deinde quia non suadetur malum absolutè, sed sub conditione, si esset facturus majus; præterea non suadetur ut malum est, sed ut est impeditivum majoris mali: denique suadetur commutatio majoris mali in minus, si-ve electio minus mali præ majori, quæ bona est: consentit *Con.* de act: supern: d. 3. n. 48. *Castrop:* suprà his non acquiescit, sed dicit hoc modo esse distinguendum; si ille, qui paratus est facere majus malum, simul cogitet facere minus, tum licebit suadere solum minus, quia hoc tantum est retrahere voluntatem à majori malo: si autem non cogitet facere minus malum, non licebit, quia suadens verè esset causa hujus minoris mali.

223 Omnes hæ sententiæ sunt probabiles, & sententia *Laym:* videtur probabilior, ad quam accedit sententia *Castropalai*: nihilominus sententia *Sanchez* etiam est probabilis.

224 *Q. 62.* An ergo etiam sine periculo scandali sit licitum aliquem inducere ad ebrietatem, ut sic impediatur aliud majus peccatum. R. Secundum *Laym:* & alios hoc est illicitum, quia nunquam licet inducere ad actionem, quæ intrinsecè mala est: è contrà secundum *Sanch.* & alios, & expressè secundum *Less:*, cujus sententiam *Diana*, *Mend.*, *Gob.* & alii censent probabilem, est licitum: fatenturque *Laym.* & *Dicast.* licitum esse tali homini offerre vinum fortissimum, cujus vires ne-
sciat,

sciat,
omit
cusam
nes,
justè
tit, f
cet.

Q
suade
vel pe
deter
vel p
retur
& po
non
Paul
fure
mal
hono
quo
ferè
re c
perf
hæc
ad su
prà
S
qual
deter
Tam
pecc
fure
ab a
mic

sciat, quo absque peccato suo inebrietur, sicque omittat majus peccatum: imò *Less. & Baldel.* excusant eum, qui ad ebrietatem provocaret latrones, à quibus detineretur, vel alios à quibus injustè custodiretur; quod *Gob.* suprà n. 30. admittit, si ad materiale tantùm ebrietatem provocet. Vide dicenda l. 5. n. 318. & 343.

Q. 63. An sit peccatum scandali vel injustitiæ, 225
suadere alicui, ut potius furetur Petro quàm Paulo, vel potius diviti quàm pauperi. R. §. 1. Si fur esset determinatus ad furandum, vel multum à Petro vel parum à Paulo, sed indeterminatus à quo furetur, docet *Pont. apud Dian. p. 11. t. 6. R. 58.* & post *Vasq. Tamb. in Dec. l. 5. c. 1. §. 4. n. 11.*, te non peccare nec teneri restituere, si suadeas, ut Paulo furetur minus, sic impediendo ne Petro furetur majus, quia tantùm optas eum è duobus malis eligere minus, & hìc debet potius respici honor & minor offensa Dei, quàm damnum, quod infertur Paulo: sed communis sententia ferè omnium est cum *Sanch.* suprà n. 24. non licere consulere minus malum inferendum alteri personæ, in individuo eam determinando, quia hæc habet æquè jus ad suum minus, quàm alia ad suum majus: & consentit cum aliis *Carden.* suprà n. 162.

§. 2. Si fur sit determinatus ad furandam æ- 226
 qualem quantitatem à Petro vel Paulo, sed indeterminatus à quo furetur, putant *Lug. Pont. Tamb. n. 64.* alique apud *Dian. p. 5. t. 7. R. 7.* te non peccare, si, cum sis amicus Petri, suadeas, ut potius furetur Paulo, quia amicus potest prospicere, ut ab amico potius avertat malum quàm à non amico: & similiter dicunt, si velit furari pecuniam,

te

te posse suadere, ut potiùs furetur pannum, eo fine, ut Petrus solvat tibi pecuniam debitam: sed probabiliùs quoad primum contradicit Sanchez ob rationem jam datam aliasque apud ipsum.

227 §. 3. Si fur dicat se velle Petro furari centum, nisi tu eum juves ad furandum Paulo quinquaginta, juvare non posses, etiamsi fortè suadere posses, quia suasio tenderet ad evitandum majus peccatum, quod alter alioqui committeret, minus autem peccatum tantùm permitteres, sed in hoc casu auxilium tuum per se tenderet ad ipsum peccatum, quod tibi non licet committere, neque soli neque socio, uti etiam alteri non licet neque soli neque tecum: ita *Vasq. & Tamb. n. 64.* Docent tamen *Tamb. n. 14. & Dian: R. 19:*, te licitè cooperari ad minus furtum eidem personæ inferendum, ut impediās majus, quia sic bene geris rem illius personæ; nec respectu tui est furtum, cùm invita non sit, sed omnino velit à graviore damno liberari per te.

228 §. 4. Si fur sit determinatus ad furandum vel diviti vel pauperi, est peccatum & injustitia determinare illum ad furandum determinatè diviti, uti jam dictum est: si autem fur sit determinatus ad furandum utrique, & non possit nisi alterutrum impediri, licebit suadere, ut furetur diviti & non pauperi, eligendo minus malum præ majori, nam cæteris paribus gravius peccatum est furari pauperi quàm diviti, neque per hoc à suadente fit injuria diviti, quia idem damnum fuisset illatum sine ipsius suafione, ita *Navar. & Sanch. supra.*

229 §. 5. Si fur non determinavit se ad furandum certæ personæ, sed tantùm voluit furari alicui in
com-

communi, *Sanch.* putat licere suadere minus malum, nempe ut diviti alicui furetur, nullum tamen in particulari determinando, nam sic non determinatur voluntas furis ad damnum alicujus, sed tantum avertitur à majori peccato & damno, quod esset, si furaretur pauperi, unde, inquit, *Sanch.* n. 25., si quis bona mea velit rapere, licebit mihi potius suadere, ut aliena rapiat, non nominando ullam personam, sed in genere dicendo esse alios, à quibus rapere possit: *Castrop.* tamen supra n. 12. iterum vult sic distingui, si consultas, ut furetur diviti, peccas, quia es causa peccati; si autem proponas tantum hanc veritatem, dicendo, quod minus peccatum sit furari diviti quam pauperi, non peccas, quia nec suades nec inducis, sed tantum offers materiam minoris mali, quod in tali casu licitum est.

§. 6. Si fur erat determinatus ad furandum tantum pauperi, *Molin. Sanch. & Tamb.* supra adhuc putant licitum esse convertere voluntatem furis, ut potius furetur diviti quam pauperi, non determinando ullum divitem in particulari: quia sic tantum convertitur à majori malo, & permittitur eligere minus: sed *Castrop.* hinc loquitur, uti antè, nam si tantum proponas veritatem illam, quod minus malum sit furari diviti quam pauperi, non peccas: si autem inducas ad furandum alicui diviti, peccas, & teneris restituere, quia licet non inducas ad furandum uni determinatè, tamen omnes simul sumpti habent jus, ut nemo inducat furem ad damnum ipsis inferendum potius quam aliis; habet enim dives æquè jus ad res suas, quam pauper; adeoque fit contra jus etiam illius determinatè divitis, cui postea re ipsa furabitur.

bitur,

bitur, sicuti peccares & tenereris restituere, si induceres furem ad furandum alicui, quamvis nullam in particulari personam ei determinares, à qua furaretur: & hæc sententia videtur probabilior, quæ tamen contra alias afferuntur, solvunt Auctores locis citatis, speciatim *Mol. de Just. t. 2. d. 2. d. 355.* & *Carden. à n. 152.*

231 §. 7. Contra omnes ferme illas sententias obijci solent, 1. Non licet consulere usuram pro vitanda occisione captivi, uti habetur *Cap. super eo, de usuris*, ergo non licet ullo modo consulere minus peccatum, etiam pro vitando majori. *R. N. Conf.*, non sunt faciendæ mala, ut eveniant bona, ideo nemo debet committere usuram pro redimenda alterius vita: si autem aliquis statuisset occidere & usuram committere, licitum esset ipsi suadere solam usuram.

2. Ille suadens etiam indeterminatè furtum, est reipsa moralis causa damni. *R. N. Ass.*, nam est causa melioris fortunæ uni; damnum autem alterius non causat, sed tantum permittit, cum impedire non possit utrumque.

3. Qui exequitur minus malum, peccat, ergo etiam qui consulit. *R. N. Conf.*, qui exequitur, potest & debet utrumque ommittere; qui consulit minus, neutrum vellet, sed vult impedire majus, quod non potest nisi per minus.

4. Non licet petere, quod alter non potest licite facere. *R. Non licet petere absolutè. C.*, sub conditione, si unum è duobus sit faciendum. *N.*

232 Q. 64. *An nunquam sit mortale inducere aliquem ad veniale.* *R. §. 1.* Ordinariè non est mortale, licet quis etiam vi vel fraude inducat, directè intendens hoc spirituale ejus damnum, ita *Sanch. in*

Dec.

Dec. l. 1. c. 6. n. 10. *Arr. de peccatis d. 44. n. 22.*
Lug. de Just. d. 9. n. 18. Haun. t. 2. n. 723. Bo-
naesp. de pecc. d. 8. n. 54. aliique communiter
 contra *Vasq. Con. Platel. p. 2. n. 185. & alios.*
 Probat, quia hoc malum censetur leve, cum sit
 facile reparabile, & venialia omnia regulariter
 vitari non possint; unde inductus etiam non cen-
 setur graviter invitus.

§. 2. Duo opponi solent; 1. Quod veniale in se 233
 fit gravius malum, quam quodvis malum tem-
 porale, ergo si peccet mortaliter, qui vult alteri
 mortem corporis, multo magis qui vult illi ve-
 niale. *R. N. Conf.*, quia nihilominus veniale est
 in genere suo quid leve, ideoque possum mihi
 velle veniale nec ideo pecco mortaliter, licet si
 vellem mihi mortem, quæ minus malum est
 quam veniale, peccarem mortaliter. Quod si ar-
 gumentum illud valeret, non posset dari veniale
 in detractioe, quia fama in genere suo est majus
 bonum quam omnes divitiæ, & consequenter si-
 cuti mortaliter peccat, qui tollit magnas diviti-
 as, ita peccaret mortaliter, qui auferret alteri quem-
 cunque gradum famæ: hinc rectè dicit *Castrop. t.*
6. d. 6. p. 2. debere in quovis genere boni vel mali
 creati dari aliquid, quod simpliciter sit leve; esse
 autem leve inde colligitur, si sit facile amissibile
 vel reparabile: hoc ipsum innuit ipsemet *Platel.*
n. 184., ubi docet gravius peccare eum, qui oc-
 cidit fœminam, quam qui illam inducit ad for-
 nicationem, quia licet peccatum fornicationis
 sit malum superioris ordinis & gravius, quam
 mors corporis, tamen est magis reparabile & ma-
 gis voluntarium fœminæ, quæ absolutè potest
 non consentire.

N

2. Pec-

234 2. Peccato veniali responderet pœna ignis purgatorii ad minimum per horam, sed aliquem conijcere in ignem ad horam est grave, quia est merito graviter contristativum, ergo. R. Aliquem conijcere in ignem ad horam est grave, si quis directè intendat, vel hoc causet proximè & principaliter, Trans., si indirectè tantum & remotè, neque ut causa principalis, N. Peccato veniali responderet pœna purgatorii, in quantum est offensa Dei saltem secundum quid; inducens autem ad veniale non intendit directè ut offensam Dei, uti suppono, ergo nec intendit ut est causativum talis pœnæ: Deinde pœna illa non respondet proximè veniali factò, sed illi factò & non expiato, qualiter expiare erat peccanti facile: denique pœna illa respondet malitiæ peccati venialis, quæ principaliter est à voluntate peccantis; neque tamen inde sequitur quòd ipse peccans ideo peccet graviter, nam illam pœnam sibi vult, non absolute & sine causa, sed ut justè taxatam à Deo, ex suppositione venialis commissi.

235 §. 3. Si quis veniale alterius intenderet ex odio Dei, certum est peccaturum mortaliter, quia in odio Dei non datur parvitas materiæ: sed supposito quòd tantum intendat ex quodam odio proximi, adhuc peccari potest mortaliter in quibusdam casibus, v. g. si quis Religiosum valde perfectioni deditum vi aut dolo induceret ad peccatum veniale deliberatum, ex intentione hujus damni spiritualis, rectè docet Lug. n. 20. fore mortale, quia veniale deliberatum respectu illius censeretur damnū grave spirituale, eò quòd non soleat in illud labi, & nunc per illud dejiciatur de excellenti gradu perfectionis, in quo erat. *Nec obstat quòd homo quantumcumque sanctus*

sanctus peccet tantum venialiter, si velit sibi veniale, ergo etiam tantum venialiter peccabit, qui eum inducit ad veniale. R. N. conf., si homo peccet, peccat volens, è contrà talis homo est graviter invitus ad ejusmodi vim vel dolum: sicuti potest quis sine mortali suas pecunias projicere in flumen, est tamen graviter invitus, se vi aut dolo ad hoc adduci. Occasione inductionis ad veniale hæc subjicit Lugo, capeant ergo, qui juvenes puros & integræ vitæ trahunt dolosè ad colloquia vana & impura, quæ licet aliquando mala sint venialiter, hoc tamen ipsum est grave nocumentum, quod illis in eo statu & vitæ puritate inferitur.

Q. 65. Quomodo peccent pingentes vel exponentes imagines obscenas. R. Pingentes vel exponentes imagines planè obscenas peccant mortaliter, uti docent Auctores plurimi cum *Dian.* p. 11. t. 4. R. 32. Ratio est quia talis imago magis movet ad malum, quàm sermo obscenus, & tamen certum est per sermonem obscenum dari grave scandalum. Infert *Dian.* eos, qui retinent ejusmodi imagines palàm, & saltem non cooperiunt, etiam peccare mortaliter, & est eadem ratio. *Nec obstat*, usus communis, vel quòd ars sic ostendatur, nam usus ille est pessimus abusus; ars autem, quæ ad bonum Reipublicæ esse debet, per hoc perdit finem artis, quia fit perniciosissima, ideoque à numero artium, quo ad illam partem, esset expungenda.

Q. 66. Quid de turpibus comædiis sit dicendum. R. 237
De his videri potest comædio-crisis, sive theatrum *Hieronimi Florentinii*, in quo ostendit originem comædiarum; deinde adducit sententias Patrum contra eas; postmodum judicium Docto-

rum, scholasticorum & moralium ex omni statu ac ordine; denique sic concludit, 1: peccant mortaliter qui componunt vel agunt comœdias notabiliter obscœnas ratione verborum, factorum, gestuum vel nutuum, Ratio est, tum quia non possunt non seipfos exponere periculo saltem probabili peccandi mortaliter; tum quia ponunt actiones excitativas spirituum genitalium & de se inchoativas pollutionis; tum denique quia sunt causa peccatorũ in Spectatoribus & Auditoribus.

238 2. Quamvis nonnulli Auctores eos damnent venialis tantũ, qui eiusmodi comœdiis interfunt, tantũ quærentes delectationem ex repræsentatione & modo agendi, non autem ex re repræsentata, tamen quia vix habebitur delectatio ex repræsentatione, quin se ingerat delectatio ex re, dicendum est eos peccare mortaliter, quia etiam se exponunt probabili periculo peccandi mortaliter. Item censentur velle inchoatam in se pollutionem; & præterea cooperantur peccato Comœdorum.

239 3. Peccant mortaliter, non tantũ primi Spectatores vel Auditores, qui sunt causa determinativa, ut agatur comœdia, sed etiam alii, qui superveniunt, & sine quibus adhuc ageretur, uti contra *Baldel. Turr. Ferrant. Bardi. & Vidal.* docent alii. Ratio est, quia licet demus non esse cooperantes, eò quòd sine illis adhuc poneretur actio, tamen sunt approbantes eam actionem graviter peccaminosam, cum per actum complacentiæ & delectationis tendant simul in illam; imò solvunt agentibus mercedem, favent, applaudunt, & hoc ipso cooperantur, quamvis enim actio poneretur sine illis, tamen adhuc positivè concurrunt, ut ponatur, unde sicuti qui adjungit se aliis decem trahen-

trahentibus lignum dicitur cooperari tractioni, licet illi decem foli sufficienter traxissent, ita & hi, nam etiam propter hos & horum pecuniam agunt Comœdi.

4. Clerici nunc accedentes ad tales comoedias ²⁴⁰ peccant insuper ratione gravis scandali. *Nec referre*, quod multi accedant, per quod nunc à scandalo Clericos excusare volunt *Cajet. Sanch. Barbosa. Bonac. Dian. Baldel.* nam vel ideo gravius peccant, quia quod plures Clerici ibi à Laicis videntur, eò magis Laici confirmantur, ut & ipsi intersint liberiùs sicque incauti vident & audiunt, per quod certò peccant mortaliter.

5. *Baldel.* putat non peccare Magistratus, si ²⁴¹ pro aliquo tempore ad vitandam in populo majorem licentiã Comoedos permittant, talis enim permissio, quæ non fit approbando, sed tantum ex justa causa non puniendo, non videtur illicita: Econtra *Florentinus* contendit malum illud majus, quod evitari deberet, assignari non posse, deberet enim esse majus peccatum, (nam mala pœnæ vel damna temporalia non debent præponderare malo culpæ) jam verò tanta est gravitas & multitudo peccatorum, quæ causatur per has comoedias, partim in componentibus & actoribus, partim in Spectatoribus & Auditoribus, ut quidquid aliud loco harum comoediarum essent acturi, non viderentur ponenda tot tamque gravia peccata.

6. Justè posset & meritò deberet Episcopus ²⁴² edicto suo ac etiam pœnis spiritualibus cogere Comoedos ad non agendas comoedias, nisi priùs à Deputatis recognitas, sic enim fecit *S. Carol. Borr.*, & ratio est, quia laicus propter peccatum populo

ita scandalosum efficitur de foro Episcopi, uti probant *Menoch.* l. 2. de Arbitr. cas. 69. n. 33. alii- que cum *Barbos.* in collect. n. 5. & de Off. Episc. Alleg. 82. n. 17.

A R T I C U L U S II.

An & quando scandalum passivum permitti possit; aut ob illud vitandum, aliquid omitti debeat.

- 243 **R**esp. I. Permitti non potest absque necessitate vel utilitate, propria vel aliena. Ratio est, quia tenemur ex Charitate impedire peccata proximi, si id facile possimus. *Laym.* l. 2. t. 3. c. 13. ex communi. Unde resolvitur hic casus:
- » Absque causa non licet petere mutuum ab usurario, vel ab infideli juramentum per falsos Deos, à concubinario administrationem Sacramenti, vel ut celebret, cum enim absque peccato id non sit factururus, cooperareris ejus peccato. *Suar. Sanch. Trul.* l. 1. c. 6. d. 5. n. 15.
- » Resp. II. Ex causa necessitatis, vel utilitatis, potest permitti. Patet in dicto casu, qui simpliciter sine peccato fieri potest; ideoque licet talia petere ex rationabili causa, etsi alter ex sua malitia sit peccaturus. Requiritur autem major necessitas, ut permittatur scandalum Pusillorum, quàm Pharisaicum. Item major, si plures sint scandalizandi, si timeatur peccatum grave, & denique, si certò prævideatur, quàm aliàs. *Laym.* l. c. *Bon. ro.* 2. d. 2. q. 4. p. 2. & d. 4. q. 1. p. 11.
- » Resp. III. Debet permitti, si alioqui propria salus periclitaretur, vel aliis, præsertim communitati, grave damnum immineret. Unde bona spiritualia necessaria ad salutem nec debet, nec potest quisquam dimittere, ob cujusquam scandalum. *Fill. tr.* 28. cap. 6. n. 136. Resp.